

Nova objava na Udruga za zaštitu potrošača 'Razdjelnici topline'

0. Obećavali su nam prije ugradnje razdjelnika da ćemo uštedjeti "do 35% na računima za grijanje", to se nije dogodilo, računi su nam veći nego prije, a još se i smrzavamo u svojim stanovima. Kako je to moguće?

Kod propagiranja ugradnje razdjelnika trgovci tim uređajima često su se služili neistinitim ili poluistinitim informacijama koje se mogu podvesti pod pojam lažnog marketinškog oglašavanja i nepoštene poslovne prakse. Tu spadaju i takva obećanja da će potrošač ili čak cijela zgrada *sigurno* uštedjeti visoke postotke energije i /ili novca. U stvarnosti, u zaključcima studije isplativosti ulaganja u razdjelnike i kalorimetre koje su 2014. i 2015. objavile Švedska i Finska, navodi se da pojedini potrošač promjenom svog ponašanja, ne može znatnije utjecati na sveukupnu potrošnju cijele zgrade, da snižavanjem temperature u stanu zbog ugradnje tih uređaja nije moguće bez značajnog gubitka komfora i kvalitete života postići visoke postotke ušteda , (više od 10%), a da je novčano ulaganje s druge strane za suvlasnike previsoko i previše riskantno , samim time neopravdano.

Često zaboravljaju napomenuti potrošačima da će veći dio suvlasnika u zgradi posve sigurno nakon ugradnje razdjelnika topline dobivati veće račune nego prije, iako se griju znatno manje i nekvalitetnije.

1. Zašto bih ja plaćala grijanje umjesto svog susjeda koji ne održava svoj stan. On ima loše prozore, puše mu na sve strane, a ja sam dala ugraditi plastičnu stolariju?

ODGOVOR: Prozori i fasada zajednički su dijelovi zgrade prema Zakonu o obveznim odnosima i Uredbi o održavanju zgrada, i svi su stanari jednako za njih odgovorni. Pogrešno je reći: "Sam si ti susjede promijeni svoje prozore, šta mene za to briga". Susjedovi prozori vaša su briga jednako kao što su i vaši prozori njegova briga. Dapače, ako jednom suvlasniku puše kroz trule prozore, a većina stanara se ne želi složiti da ih se popravi o trošku pričuve, suvlasnik koji zbog toga trpi štetu ima pravo tužiti ostale koji ne žele platiti popravak i tražiti da mu ostali suvlasnici solidarno nadoknade taj trošak.

3. Nezadovoljna sam računom za grijanje koji mi je ispostavio Kupac toplinske energije (HEP_toplinarstvo, ENERGO; GTG, Brod-Plin...). Što da učinim?

Uputite prigovor, (obavezno pismeno, mailom ili poštom s povratnicom) najprije na adresu Kupca i tvrtke koja vrši očitavanje razdjelnika. Oni su vam dužni odgovoriti pismeno u roku 15 dana. Ako niste zadovoljni rješenjem koje predlažu, uputite, (opet pismeno, dakako!), prigovor Inspektoratu pri Ministarstvu gospodarstva. Oni su dužni riješiti vaš problem u roku 30 dana. Svakako platite nesporni dio računa (npr. fiksne naknade, trošak tople vode ako se obračunava po članovima itd...)

4. Zašto razdjelnici nisu zakonito mjerilo osobne potrošnje toplinske energije? Koja je razlika između razdjelnika i npr. brojila za struju ili vodu?

Brojilo za struju ili vodomjer, jednako kao i npr. vaga u dućanu, zakoniti su uređaji za mjerenje. To znači da svaki takav uređaj podliježe nadzoru i ovjeri Državnog zavoda za mjeriteljstvo, te se svaki takav uređaj mora baždariti u određenom vremenskom periodu. Narodski rečeno: 1 kg nečega izmjeren na bilo kojoj vagi mora biti točno 1 kg na bilo kojoj drugoj vagi koja ima markicu Državnog zavoda za mjeriteljstvo. Isto tako 1000 litara vode koji prođu kroz ovjereni vodomjer moraju iznositi točno 1000 l mjereno npr. posudom od 1l. *To za razdjelnike ne vrijedi.* Mogli bismo reći da *razdjelnici ne mjere, nego procjenjuju.* Nažalost, pri toj procjeni prilično često čine velike pogreške.

5. Da li to znači da koliko ću ja platiti račun za grijanje ne ovisi samo o mojoj vlastitoj potrošnji, već da moj račun ovisi o tome koliko su drugi susjedi potrošili?

Upravo tako! Vaš račun ovisit će itekako o tome koliko su svi ostali SSUC (stanovi i poslovni prostori u zgradi) priključeni na 1 zajedničko brojilo tj. zajednički kalorimetar u kotlovnici potrošili. Kupac toplinske energije (HEP.toplinarstvo, Energo, GtG, Brod-plin i drugi...) račun ispostavlja za cijelu zgradu, prema očitavanju potrošenih kWh energije na kalorimetru (zajedničkom brojilu) u zajedničkoj kotlovnici zgrade. Taj se iznos dosada među pojedinim suvlasnicima raspoređivao prema broju m² svakog pojedinog stana. Pretpostavka je bila da se cijela zgrada jednoliko grije. Time je svaki stanar plaćao jednaku cijenu za kWh energije. Nakon ugradnje razdjelnika iznos kWh dodijeljen jednom stanu određuje se jednim dijelom po m², a preostali dio uz pomoć formule i posebnog algoritma, koji uzimaju u obzir omjer broja impulsa s razdjelnika u 1 stanu i ukupnog iznosa impulsa sa svih radjelnika u zgradi.

6. Zašto od tvrtke koja nam je ugradila razdjelnike nismo dobili potvrdu o baždarenju, iako smo to tražili?

Tvrtka koja vam je ugradila razdjelnike dužna vam je reći da zbog velikih standardnih pogrešaka u mjerenju razdjelnici nisu zakoniti mjerni instrument, te kao takvi niti ne podliježu obaveznoj kontroli i baždarenju. Zbog toga niti ne mjere osobnu potrošnju stanara. Upravo zbog toga se u velikoj većini zemalja EU njihova ugradnja ne zahtijeva, nego je prepuštena volji vlasnika nekretnine u koju se ugrađuju.

7. Kolike su te pogreške u procjeni koje rade razdjelnici?

Veličina standardne pogreške razdjelnika ovisi o vrsti, proizvođaču i o starosti baterije razdjelnika. Jedan od proizvođača navodi da je standardna pogreška u mjerenju kod njihovog razdjelnika s novom baterijom 12%.

Puno su teži slučajevi pogrešaka zbog pogrešnog parametiranja (programiranja), razdjelnika, kada zbog pogrešnih podataka o radijatoru na kojem se razdjelnik nalazi uprogramiranih u razdjelnik, razdjelnik u bazu sustavno šalje pogrešne podatke. Zbog tako pogrešnih broja impulsa koje generira takav razdjelnik stanari mogu sustavno dobivati uvećane ili umanjene račune. Nažalost, vi kao stanar ne možete znati točno koliku pogrešku u procjeni radi pojedini razdjelnik u vašoj zgradi. Unutar jedne zgrade više razdjelnika mogu manje ili više točno procjenjivati potrošnju toplinske energije. Greške su česte, nekim stanarima na štetu, dok nekim stanarima mogu pogreškom procijeniti manje impulsa. Koji razdjelnik griješi i koliko ne znaju često niti tvrtke za očitavanje, osim u slučajevima kada razdjelnik generira nemoguće brojeve ili kada ne šalje podatke uopće.

8. Što je to parametiranje razdjelnika? Kakve to ima veze s mojim računom?

Razdjelnik je uređaj koji ima dva toplotna senzora: jedan senzor na poleđini razdjelnika mjeri temperaturu radijatora, a drugi s prednje strane mjeri temperaturu zraka ispred razdjelnika. Čip u razdjelniku računa razliku te dvije temperature. Razdjelnik ne može znati kolika je snaga i veličina radijatora na kojem se on nalazi- i te podatke- parametre - u čip razdjelnika ručno upisuje monter kod postavljanja razdjelnika na radijator. Ti su podaci, (parametri), vrlo različiti za svaku vrstu radijatora, proizvođača radijatora, starost i veličinu radijatora. Na temelju određenog parametra koji je u razdjelnik upisan kod postavljanja, razdjelnik će pri istoj razlici temperature generirati veći ili manji broj impulsa. Tako se račun formira na način da se vaš ukupni broj impulsa, (zbroj svih impulsa sa svih radijatora u vašem stanu), stavi u omjer sa ukupnim brojem impulsa u cijeloj zgradi, i vi ćete temeljem toga dobiti veći ili manji račun. Slikovito rečeno, ako su jednom stanaru upisani manji parametri nego što u je stvarna snaga radijatora, taj će stalno

imati manje račune, a njegov neplaćeni dio računa platit će ostali stanari u zgradi. Obratno, ako su nekome upisani parametri veći nego što bi trebalo, takav će stanar, usprkos svakoj štednji dobivati neopravdano velike račune.

9. Zašto ja nemam te podatke o parametrima upisanima u razdjelnike u mom stanu i u ostalim stanovima u zgradi?

Nažalost, zakonodavac suvlasnike- potrošače ovdje ničim nije zaštitio. Mi se zalažemo da ti podatci obavezno moraju biti u svakom trenutku javno dostupni svim suvlasnicima. Ili da se zakonska obveza ugradnje razdjelnika ukine.

10. Koga ja mogu tražiti da mi te podatke dostavi?

Nažalost, zakonodavac vas nije zaštitio. Neke tvrtke suvlasnicima i predstavnicima stanara daju te podatke o parametranju, neke ne. Za veliki broj vrsta radijatora koje su u proteklih 50-60 godina ugrađivani u RH takvi podaci naprosto niti ne postoje, pa se neki trgovci razdjelnicima ne usude priznati da naprosto neke radijatore parametiraju paušalno!

Isto vrijedi i za podatke o broju impulsa za sve radijatore u zgradi: mi se zalažemo da bi ti podatci trebali biti javni, jer jedino tako ostali suvlasnici mogu barem posumnjati, ako ne i dokazati, kome su u zgradi parametri pogrešno postavljeni, bilo slučajno ili namjerno. Ovako možete godinama za nekoga plaćati grijanje, a da niti ne znate.

11. Zašto bismo mi koji smo uložili u plastičnu stolariju i fasadu mislili na neku socijalu i dijelili troškove po kvadratu , a ne po osobnoj potrošnji?

Svi suvlasnici su jednako odgovorni za održavanje zajedničkih dijelova zgrade, što uključuje vanjsku ovojnicu, krov, fasadu i izolaciju fasade i prozore i balkone. Te troškove svi suvlasnici snose solidarno, prema suvlasničkom udjelu (mjereno po udjelu m² stana u površini zgrade). *Vanjska ovojnica i kvalitetan sustav centralnog grijanja mogu uštedjeti značajnu količinu energije, a ne razdjelnici.*

Termodinamički transfer između SSUC je toliki da onemogućuje bilokakvo pošteno i pravedno individualno mjernje, to su Šveđani i dokazali.

Razdjelnik nije niti zakonito, kamoli točno i precizno mjerilo

Trošak individualnog mjerenja je prevelik i ekonomski neopravdan u odnosu na eventualne uštede zbog promjena navika stanara, troškovi ugradnje individualnih mjerila daleko nadilaze ekonomsku korist uslijed smanjenja potrošnje energije.

U zgradi gdje su suvlasnici uložili u energetska obnova uštedjeli ste svi jednako zbog bolje fasade, stolarije etc. Individualno mjerenje na to nema utjecaja. Razdjelnici samo proizvode nepravdu, nepošten obračun i socijalnu nejednakost.

12. Ja ništa više ne razumijem, mi u našem stanu stvarno imamo manje račune.

Otprilike 10- 20% stanara doista ima manje račune, drugi je par rukava koliko grijanja i kvalitete života dobijete za taj xy% niži račun? Dobivate li istu količinu i kvalitetu usluge kao prije? Postoje stručni radovi koji su pokazali da promjenom ponašanja stanara zbog uvida u osobnu potrošnju nije moguće postići značajnu uštedu, veću od 10%.

Ako ste vi dobili manji račun za grijanje to još uvijek ne znači da će vam se ta investicija i isplatiti financijski, a sigurno je da se neće isplatiti na nivou cijele zgrade. To su Skandinavci precizno izračunali i potvrdili. Nema te uštede energije koja bi isplatila golema financijska ulaganja. Imajte na umu da ćete kroz 10g platiti očitavanje x tisuća kn, balansiranje sustava, ako je plaćeno isto je plaćeno vašim novcem, ili ćete morati povećati izdvajanje za pričuvu, za 2 g derat će vas nemalim iznosima za popravke... A nepošten je način kako razdjelnici procjenjuju potrošnju: ne mjere, nego procjenjuju, to se ničim ne može opravdati. Vi imate sreću da ste dobili manji račun, ali možda su dvojica u zgradi dobila xy% više, a da zapravo nisu toliko i potrošili!! To je duboko nepravedno i nepošteno.

Zbog pada tržišne vrijednosti nekretnina koje se griju putem CTS jednako su na gubitku svi suvlasnici u takvoj zgradi, neovisno o visini računa nakon ugradnje razdjelnika.

13.Kako to procijeniti uštedu energije zgrade kad smo promijenili prozore. Toplo je i kad su zatvoreni radijatori jer griju vertikale.

ODGOVOR: Vi ste uštedjeli ugradnjom novih prozora, a ne razdjelnika.

Što se tiče vertikala, stan u sredini zgrade lako se može grijati "na susjede", ako se stanovi oko njega griju. Zahvaljujući takvom termodinamičkom transferu onaj tko zatvori radijatore "krade" toplinu i novac susjedu koji zato mora svoj stan grijati jače i to platiti i za sebe i za susjeda koji je uštedio poput vas. A s obzirom da stanovi nisu jedan od drugog izolirani i da pojedinac ne može nikako utjecati na to koliko će susjedi oko njega grijati svoje stanove, Šveđani i Finci kažu da je naplata po razdjelnicima duboko nepoštena i nepravedna. U Švedskom izvještaju Europskoj komisiji piše: "Pojedinac jako malo može utjecati na potrošnju cijele zgrade, a s obzirom da

termodinamički transfer ne možemo spriječiti, svaka individualna naplata, (dakle i kalorimetri i pogotovo razdjelnici, op. a.), nepoštena je, nepravedna i socijalno neosjetljiva, te svim stanarima nanosi veliku štetu.»

Da bi se donekle ublažila mogućnost da se prilikom obračuna putem razdjelnika svi gubici u sustavu prevale na onog stanara koji se grije, postojeći Pravilnik o načinu obračuna propisuje da se svim suvlasnicima, bez obzira griju li se uopće ili ne, jedan dio obavezno mora obračunavati po m². (osim ako 100% stanara ne potpiše da žele obračun isključivo, tj. 100% po impulsima)

13. Koliko ima tih pogrešnih i/ili nemogućih računa?

To nitko ne zna. Za točan podatak o tome bilo bi potrebno napraviti reviziju svih ugrađenih razdjelnika. U travnju 2016. je direktor toplane u Rijeci ("Energio d.o.o") gosp. Sanjin Kirigin na konferenciji za medije izjavio da su u prosjeku imali oko 4,5% takvih nelogičnih, teoretski i tehnički nemogućih računa koji prelaze sveukupno instaliranu snagu svih radijatora u stanu.

14. Kako se tvrtke koje prodaju i ugrađuju razdjelnike lažno marketinški oglašavaju?

Kada vam kažu na prezentaciji "da ćete sigurno uštedjeti 35% na računima za grijanje" to sigurno nije istina. "Sada ćeš zaista plaćati samo toliko koliko si potrošio" također ne odgovara istini. «Plaćate li i vi grijanje umjesto svojih susjeda? Nakon ugradnje razdjelnika više nećete morati..» Itekako nakon ugradnje razdjelnika ovisite o potrošnji svih ostalih susjeda, a razdjelnik nije mjerni uređaj koji bi mogao izmjeriti osobnu potrošnju pojedinog potrošača i omogućiti mu da zaista plati koliko je stvarno potrošio.

I nakon ugradnje razdjelnika topline uvijek ćete ovisiti o potrošnji svih susjeda u zgradi, jer se potrošnja energije i dalje očitava na kalorimetru u kotlovnici kao i prije ugradnje razdjelnika, samo što se sada taj broj kWh ne raspodjeljuje svim stanovima prema udjelu površine stana u m², nego prema očitavanju s razdjelnika.

Švedani i Finci su u svojoj studiji ekonomske isplativosti ugradnje razdjelnika i kalorimetara pokazali da promjenom vlastitog ponašanja stanar jako malo može utjecati na sveukupnu potrošnju zgrade i da razdjelnicima nije moguće uštedjeti više od 10% potrošene energije. Barem 30% računa čine fiksni troškovi raznih naknada i trošak zagrijavanja tople vode koji se dijele po

broju članova domaćinstva. Jedan dio potrošene energije se i dalje obračunava po m², jer što je veći udio obračuna po razdjelnicima, veće su i razlike u cijeni grijanja među stanovima koji zapravo troše jednako ili približno jednako, a javlja se i sve veći broj neopravdano prevelikih računa. Konačni utjecaj razdjelnika račune većine stanara bit će mali. Naravno, osim ako baš vi niste taj kojemu je u stan dopao jedan od pogrešno programiranih razdjelnika. U tom slučaju možete dobiti i značajno manji, ali i mnogostruko uvećan račun.

15. Što je to termodinamički transfer?

Starije zgrade građene su na način koji omogućuje da se toplina zadržava unutar zgrade, te istovremeno nesmetano širi po svim dijelovima zgrade, jer su građene uz pretpostavku da će se cijela zgrada zagrijavati jednoliko. Toplina se većini zgrada neometano širi kroz međukatne konstrukcije i zidove koji razdvajaju pojedine stanove, a toplinska izolacija se nalazi na vanjskoj ovojnici zgrade.

Zgrada se ponaša poput termos- boce s više pregrada: ako u jednu pregradu ulijete vruću kavu, a u drugu hladno mlijeko, nakon nekog vremena imat ćete mlako mlijeko i mlaku kavu u obje pregrade.

Ako susjed u stanu do vas ne grije svoj stan da bi uštedio, vi ćete svoj stan morati zagrijavati jače, pa kako se toplina nesmetano širi kroz zidove i stropove zgrade, platit ćete jedan dio i za susjeda.

Zato u Pravilniku o načinu obračuna postoji onaj dio koji se obračunava po kvadratnim metrima.

16. Tko je dužan platiti popravke ugrađenih uređaja i otkloniti nedostatke?

Tvrtke za razdjelnike dužne su vam kod sklapanja ugovora reći koliki je jamstveni period za svu ugrađenu opremu. Kada taj period istekne, morat ćete sve troškove popravaka i održavanja snositi sami. Također su vam dužni unaprijed reći koliki je vijek trajanja opreme i koliki je period u kojem garantiraju osiguranje servisa i rezervnih dijelova, te nakon koliko godina ćete razdjelnik i termoventil i balansne ventile morati zamijeniti novim. Često tvrtke koje prodaju razdjelnike to potrošačima "zaborave" reći, pa se ljudi jako iznenade kada čuju npr. da će nakon 10 godina cijelu skupu investiciju morati ponoviti. Ili "zaborave" potrošačima reći da se i očitavanje plaća. Otprilike ćete u 10 godina platiti za očitavanje razdjelnika još 50% iznosa koji ste u početku izdvojili za razdjelnike i termoventile .

17. "Smrtonosna spirala zahlađenja"- što je to?

Novija istraživanja u sjevernim zemljama pokazala su da je nerealno očekivati značajnije snižavanje temperature u stanu i uštede veće od 10% zbog utjecaja razdjelnika na ponašanje ljudi. Veće uštede, 20-30% ili više na nivou cijele zgrade, moguće je postići samo uz žrtvovanje

komfora i kvalitete života u takvim stanovima.

Ipak, u strahu od računa koje ne mogu kontrolirati, ljudi u Hrvatskoj počeli su sve više zatvarati ventile i ne griju se uopće, sve veći broj potrošača unutar jedne zgrade zahtijeva skidanje radijatora ili isključenje sa sustava centralnog grijanja. Time se trošak održavanja sustava centralnog grijanja preraspodjeljuje na sve manji broj potrošača koji ostaju u sustavu i žele se grijati i dalje, njima grijanje time postaje sve skuplje. Tada još veći broj potrošača odlučuje ne grijati se putem zajedničkog centralnog grijanja, što u konačnici dovodi do potpunog raspada sustava i rušenja cijena nekretnina koje se griju putem centralnog grijanja.

Sličan scenario već je viđen u Bugarskoj.

18. Danica Maljković iz Instituta "HRvoje Požar" rekla je 26.11. 2016. u "Petrošačkom kodu HTVa da su zgrade nakon ugradnje razdjelnika uštedjele "30% energije, i energije i financijski, te da ljudi bez razdjelnika neće štedjeti", da li je to točno?

Tvrdnja da ljudi bez razdjelnika neće štedjeti je paušalna i proizvoljna tvrdnja. Švedska studija je pokazala da je nerealno očekivati da će zbog ugradnje razdjelnika ljudi uštedjeti više od 10% energije, što je nedovoljno da opravda visoka financijska ulaganja. Da bi se ulaganje u razdjelnike financijski isplatilo, bilo bi potrebno uštedjeti više od 40% energije, što je nemoguće bez žrtvovanja komfora i kvalitete života u zgradi.

Zahtjev za uštedom većom od 10% vodi u gore opisanu pojavu nazvanu "spirala smrtonosnog zahlađenja". To su vam lijepo opisali potrošači u uvodnom dijelu te emisije: gospodin iz Vukovara i gđa iz Rijeke koji su nakon velikih računa za centralno grijanje po razdjelnicima poskidali radijatore zauvijek i griju se na struju, čak i po cijenu pregaranja instalacija i dugotrajnih sudskih procesa.

U Rijeci postoje zgrade koje su uštedjele i 100% energije. (LOL!) Tako možemo i benzin štedjeti ako ne vozimo auto. Nedavno je jedna gospođa supruga poznatog hrvatskog političara na primjedbu da su građani siromašni, a djeca u nekad bogatoj Slavoniji gladna, poručila građanima neka počnu štedjeti tako što će rezati kruh na tanje šnite.